

ren overigens alleen als zij werkten: een soldaat kreeg dan per werkdag 10 cent, een korporaal of sergeant 15 cent.¹ Afhankelijk van hun rang kregen officieren meer, variërend van f 550 per maand voor generaals en admiraals tot f 71 per maand voor tweede luitenants – wel te verstaan: van die bedragen werd f 60 ingehouden voor voeding en huisvesting en werd slechts een gedeelte, variërend van f 30 tot f 10, in contanten uitbetaald; de rest werd bij een Japanse bank op een spaarrekening gezet. Ten laste van die spaarrekening mochten gezinnen van krijgsgevangen officieren die op Java woonachtig waren, per maand f 15 per gezinslid opnemen, maar die regeling, waarvan niet eens zeker is of zij algemeen is toegepast en die in elk geval slechts voor weinigen van belang is geweest², werd in november '43 beëindigd.

Het gevolg van al deze verschillen was dat officieren in de krijgsgevangenenkampen op Java per maand de beschikking hadden over f 10 tot f 30 – soldaten kregen maximaal f 3 en korporaals of sergeanten maximaal ca. f 4,50. Het was officieren verboden, aan een mindere financiële steun te verlenen, maar aan dat verbod hielden velen zich niet: in de meeste kampen kwam het tot hulpverlening, waardoor de bedragen die de minderen in handen kregen, groter werden. Met dat al bleef er een aanzienlijk verschil bestaan tussen officieren en minderen: het geld waarover men beschikte, kon van belang zijn voor het kopen van aanvullende levensmiddelen – in de specifieke kampomstandigheden hadden de officieren het dus beter dan de minderen.

In hoeverre de Japanners ook buiten Java aan hun financiële regeling de hand hebben gehouden, is niet van alle plaatsen bekend – wij vermoeden dat er zijn geweest waar dat gedurende bepaalde perioden niet het geval was.

★

Voordat wij nu dieper op de lotgevallen van de Nederlanders en Indische Nederlanders onder de krijgsgevangenen ingaan, willen wij aandacht besteden aan de groep die, conform het 'bevrijdingskarakter' van de

¹ De bedragen zijn elders soms hoger geweest: 25, resp. 40 cent. ² Voor een gezin van drie personen mocht f 45 opgenomen worden maar zulk een bedrag kon slechts geput worden uit de spaarrekeningen van officieren met de rang van kapitein of hoger.